

Павло Керімов

Оцінювання прогресивності української податкової системи

Розуміння структурної прогресивності довоєнної податкової системи України як і раніше має вирішальне значення для оцінювання її розподільчого потенціалу та обґрунтування безперервних дебатів про відновлення прогресивної шкали оподаткування в післявоєнному контексті. Метою цього дослідження є оцінювання прогресивності української податкової системи. Проведено оцінювання за 2014–2021 роки для податкової системи загалом і для кожного з основних податків окремо, а також для сукупних акцизів, на частку яких у 2024 році припало 78 % від загального обсягу податкових надходжень. Індекс Рейнольда-Смоленського оцінював перерозподільний вплив відповідних податків (тобто ступінь, до якої вони змінюють фактичну нерівність доходів), тоді як індекс Каквані використовувався для демонстрації прогресивності їхньої структури (тобто впливу податків на напрям та ступінь диспропорції між доходами та податковим тягарем). Найбільш значущим податком є ПДВ (Індекс Рейнольдса-Смоленського: $-2,54\%$ у 2021 році), і він є найбільш регресивним за своїм характером (Індекс Каквані: $-8,51\%$ у 2021 році). ПДФО є єдиним прогресивним податком (Індекс Каквані: $8,72\%$ у 2021 році), і його перерозподільний вплив дещо нижчий, ніж у ПДВ (Індекс Рейнольдса-Смоленського: $1,49\%$), що недостатньо для протидії регресивному впливу останнього. У результаті податкова система України оцінюється як помірно регресивна, з помірно прогресивним ПДФО, помірно регресивним ПДВ і помірно регресивними акцизами. Рекомендується залишити ПДВ без змін, оскільки він відіграє ключову роль у формуванні податкових надходжень. Для підвищення прогресивності оподаткування рекомендується знову ввести прогресивну шкалу ПДФО.

Ключові слова: оподаткування, нерівність, прогресивність, регресивність, перерозподіл, ПДФО, ПДВ, акциз, Україна

Класифікація JEL: H22, H23, D31

Стаття знаходиться у відкритому доступі і може розповсюджуватися на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International license, що дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії за умови наявності відповідного посилання на оригінальну версію статті.